

Rijk Zeist

Bij de Dorpsstraat denken we al snel aan kroegen, jongelui en opstootjes. En sinds kort aan het nieuwe Figi. Het doet vreemd aan te bedenken dat Zeist vroeger uit weinig meer dan de Dorpsstraat en een kerk bestond. De oude kerk naast het politiekantoor aan de Utrechtseweg staat nog op een heuveltje waarin zich een hunebedachtige structuur bevindt. De Dorpsstraat grensde vermoedelijk aan de Kromme Rijn die toentertijd de hoofdstroom van de Rijn vormde. Nog niet zo lang geleden was deze straat het toppunt van deftigheid, wat men aan de huizen nog zien kan.

Het eveneens in het centrum gelegen Slot werd gebouwd in opdracht van Willem Adriaan van Nassau, die een vrolijk leventje leidde van zijn door connecties en malversaties verkregen kapitaal. Het Slot bezat een gigantisch geometrisch aangelegd park dat zich voorwaarts uitstreekte tot de huidige kruising van de Verlengde Slotlaan en de Krakelingweg, waar een obelisk stond. De huidige Slotlaan vormde een deel van de voorwaartse hoofdas van deze Slottuin. De achterwaartse hoofdas van de Slottuin lag langs de huidige Koelaan. Een flink deel van het wegenpatroon van de huidige kern van Zeist wordt gevormd door de paden van het oude Slotpark. Later werd het Slot van de Herrnhutters, een uit Bohemen en Moravië gevlucht Christelijk Broederschap. In 1924 spande het erom. Het Slot kwam in bezit van een onderneming die het wilde afbreken voor een villapark. Door kordaat ingrijpen van de gemeente kon dit worden voorkomen.

Tijdens de achttiende en negentiende eeuw lieten rijke zakenlieden en industriëlen langs de weg van Utrecht naar De Bilt, Zeist en Driebergen dure buitens neerzetten. De zogeheten Stichtse Lustwarande stond bekend om haar gezonde omgeving en mooie natuur. Veel van de toen gebouwde herenhuizen en ook oudere fraaie gebouwen in Zeist en omstreken zijn verdwenen. Langs de Utrechtseweg tussen Ma Retraite (dat gelukkig nog bestaat) en Veldheim staat wat verwaald een poortje uit 1633 van het gesloopte kasteel Kersbergen. In Driebergen is na veel touwtrekken in 1985 het Seminarie gesloopt.

Zeist gold als een deftig dorp van rijkelui en adel.